

Nr 118.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om vikariatsersättning till pensionerade före detta folk- och småskollärare.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt motion (nr 35) har herr *K. F. F. Kyling* hemställt, att riksdagen ville uttala, att pensionerad lärare, som uppehåller vikariat i folk- eller småskola, skall utöver bibehållen pension för högst trettio dagars tjänstgöring i samma skoldistrikt under en lästermin uppbära lön efter lägsta förekommande löneklass för icke-ordinarie lärare.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionen.

I propositionen nr 72 till 1939 års urtima riksdag framlades förslag angående ersättning till vissa vikarier vid folkskoleväsendet. Förslaget innebar, att pensionerad folk- eller småskollärare, vilken förordnades att vikariera vid folk- eller småskola, skulle äga dels uppbära oavkortad pension, dels ock åtnjuta särskilt arvode beräknat till sådant belopp, att sammanlagda förmånerna motsvarade avlöningen enligt den löneklass han vid avskedet tillhörde eller finge anses hava tillhört. Vid beräkning av ersättningen borde hänsyn tagas till den årliga lästiden vid den skola, där vikariatet bestredes, ävensom till den ortsgrupp, vilken skolorten tillhörde.

I en inom andra kammaren väckt motion (II: 36) hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av ifrågavarande proposition ville uttala, att pensionerad lärare, som uppehölle vikariat i folk- eller småskola, skulle för högst trettio dagars tjänstgöring i samma skoldistrikt under en lästermin uppbära lön efter lägsta förekommande löneklass för icke-ordinarie lärare.

I sitt den 7 december 1939 avgivna utlåtande, nr 64, i anledning av omförmälda proposition m. m. anförde första särskilda utskottet att utskottet ansåge tillräckliga skäl icke föreligga att frångå Kungl. Maj:ts förslag och finge alltså avstyrka bifall till nämnda motion. Utskottet ville tillägga, att det särskilda arvodet borde bestämmas så, att detsamma jämte det å vikariatstiden belöpande pensionsbeloppet motsvarade den lön, läraren skulle hava under samma tid ägt uppbära såsom *ordinarie* lärare med löneklassplacering, som i propositionen angivits; och hemställde utskottet om bifall till Kungl. Maj:ts berörda förslag.

Riksdagen biföll vad utskottet sålunda hemställt (1939 års urtima riksdags skrivelse nr 92).

Bestämmelser i ämnet hava sedermera meddelats i kungörelse den 22 december 1939 (nr 978).

Till stöd för det i *motionen II: 35* framställda yrkandet har anförts bland annat:

Genom riksdagens bifall till nya grunder för vikariatsarvode åt pensionerad lärare bleve emellertid ersättningen för kortare vikariat på landsbygden, särskilt inom den lägsta dyrortsgruppen, så ringa, att det på goda grunder kunde befaras, att pensionerade lärare inte ville ställa sin arbetskraft till förfogande. Till belysning av det nu sagda finge här anföras att en lärare, som pensionerats i ett skoldistrikt med $36\frac{4}{7}$ veckors lästid och tjänstgjorde såsom vikarie i distrikt med samma lästid, utöver sin pension endast erhöle en inkomst av omkring 6 kronor om dagen på A-ort, den på landsbygden vanligast förekommande dyrortsgruppen. Härtill komme att han själv hade att bekosta resorna till och från tjänstgöringsorten.

Om den pensionerade läraren, som i regel hade familj, måste bo på tjänstgöringsorten, torde kostnaderna för hans uppehälle därstädes överstiga de 6 kronor om dagen, som han erhöle utöver sin pension.

Av här anförda siffror framginge, att vikariatsarvodet på A-ort, den för landsbygden vanligaste ortsgruppen, torde komma att lägga hinder i vägen vid utnyttjandet av pensionärer för sådana kortare vikariat, varom här vore fråga. Det torde fördenskull vara ofrånkomligt, att pensionerade lärare erbjödes en högre ersättning än den som bleve resultatet av Kungl. Maj:ts förslag i detta avseende. Lämpligen torde detta kunna ske genom att pensionerad lärare för vikariat, ej överstigande 30 dagar, tillerkändes hittillsvarande ersättning (svensk författningssamling nr 532/1938).

Utskottet.

Det i förevarande motion II: 35 gjorda yrkandet är av enahanda innebörd som det i motionen II: 36 vid 1939 års urtima riksdag framställda förslaget, vilket icke vann riksdagens bifall. Utskottet anser sig icke böra förorda ett frångående av den ståndpunkt riksdagen nyligen intagit i här föreliggande fråga, särskilt som den tid, varunder de av riksdagen beslutade grunderna för vikariatsarvode åt pensionerade folk- och småskollärare varit i tillämpning, synes vara alltför kort för ett säkert bedömande av huruvida nämnda grunder kunna befinnas lämpligt avvägda eller icke. Vad i motionen II: 35 anförts har dock ingivit utskottet tveksamhet om icke i vissa fall sådana särskilda omständigheter föreligga att en högre ersättning kunde anses motiverad, i all synnerhet, då det är fråga om vikariat på annan ort än vederbörandes bostadsort. För sådana fall torde bemyndigande böra lämnas Kungl. Maj:t att medgiva att vikariatsersättning må utgå med högre belopp än som följer av bestämmelserna i ovannämnda kungörelse nr 978/1939. Utskottet förutsätter emellertid att den dispensrätt, som sålunda skulle tillkomma Kungl. Maj:t, handhaves med största möjliga varsamhet.

Med vad utskottet här ovan anført och föreslagit torde motionen II: 35 få anses besvarad.

Utskottet hemställer förty,

a) att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att med beaktande av vad utskottet här ovan anfört medgiva, att vikariatsersättning må utgå till pensionerade före detta folk- och småskollärare efter något förmånligare grunder än de i kungörelsen nr 978/1939 angivna,

b) att ovannämnda motion (II: 35) må anses besvarad med vad utskottet här ovan anfört och hemställt.

Stockholm den 23 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Nilsson* i Landeryd, *Andersson* i Fältenborg, *Pauli*, *Heiding*, *Carlström*, *Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar och *Bäcklund*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Svensson*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Närlinge*, *Holmdahl*, *Wallentheim*, *Viklund* och *Eriksson* i Frägsta.
